

Picasso i els Ports

Joaquim Ferràs Boix

L'any 1898, Picasso va venir per primera vegada a Horta. Era el mes de juny, pels volts de Sant Joan, quan acompanyant al seu amic Manuel Pallarès, després d'anar amb tren fins a Tortosa arribava a Horta en la tartana en que els va anar a buscar Josep, el germà gran dels Pallarès. L'estada es va allargar fins al mes de febrer de l'any següent.

Els primers dies els varen dedicar a recórrer els voltants del poble. Així varen estar diverses vegades al convent de Sant Salvador i a la muntanya de Santa Bàrbara, dels quals queden bastants testimonis en els quadres i també ajudaven en les feines del camp a la família dels Pallarès.

Seria cap a meitat juliol quan un dia, de bon matí se n'anaren cap al Port. Els acompanyava el germà petit de Pallarès, Salvadoret, amb un mul carregat amb menjar i tots els estris de pintar. El camí a recórrer era llarg, uns dotze quilòmetres; la comitiva seguí camí avant fins on podien arribar amb el mul, descarregaren tota la impedimenta i deixant-los allí, Salvadoret se n'entornà cap al poble. En aquell mateix lloc feren un foc i es quedaren per passar la nit.

L'endemà, els dos amics seguint riu amunt buscaren un lloc per instal·lar-se definitivament, però es trobaren amb els estrets de Morago, que no es podia passar més que caminant sobre d'unes canals de fusta, fetes amb troncs de pi buidats i penjades pel costat de la roca. Poc a poc anaven avançant, quan Picasso no gaire expert va relliscar i a punt va estar d'anar al fons del riu. Pallarès molt àgil l'agafà fort salvant-lo així d'un accident que hagués pogut resultar fatal, ja que Picasso no sabia nedar. Tota la vida li va dir «Mai oblidaré que em vares salvar la vida». De fet l'amistat entranyable entre ells dos va durar tota la vida.

Al naixement del riu Estrets, estan els Ullals del Morago, un doll d'aigua abundant i fresca i uns cent metres més avall hi ha una roca que sobresurt del flanc de la muntanya i forma una

Balma de Picasso als ullals de Morago.

protecció natural; és el lloc que van triar per viure; els protegiria de la pluja, si fes falta i de la frescor de la nit. És el lloc que ara anomenem «la cova de Picasso». Varen cobrir el terra amb un bon tou de plantes fresques i aromàtiques, on descansaven aquells dies meravellosos, vivint en plena natura i disfrutant d'un paisatge paradisiac.

Després buscaren un lloc adient per pintar. A sobre mateix de la cova hi ha una petita plana on muntaren els cavallets, separats uns 150 metres un de l'altre i es posaren aviat a treballar.

Pallarès emprengué una composició que es deia *El llenyataire* i Picasso volia pintar un quadre que havia de dir-se *Idil·li*. D'aquesta composició no han quedat més que uns quants

esbossos, que representen un pastor festejant una pastora. Segurament els personatges deurien ser gent del mas de Quiquet, que era l'últim lloc habitat del Port i el que els quedava més prop d'on ells vivien. Sembla ser que una forta tronada del mes d'agost els va trencar les teles i els va destruir les obres que tant de treball els havien costat. Però de l'estada de Picasso al Port han quedat molts dibuixos, representant pastors, cabres, arbres de diferents classes i un quadre a l'oli del mas de Quiquet.

La vida que portaven era veritablement primitiva. La primera cosa que feien pel matí era dutxar-se aprofitant un salt d'aigua i ajudant-se amb una cassola, es tiraven l'aigua un a l'altre. Després venia l'esmorzar; la truita amb ceba i les patates al caliu eren uns dels menjars que més els agradaven.

Salvadoret Pallarès, cada setmana anava al Port i els pujava del poble, carn, peix i d'altres queviures. També la correspondència, notícies del poble i les que arribaven de fora. Així un bon dia, va ser Salvadoret el qui els degué comunicar que la guerra de Cuba s'havia acabat.

Sembla ser que alguna estona passaren una mica de gana, però la vida a l'aire lliure i

l'exercici que feien, els enfortí físicament. Molt sovint, quan no dibuixaven, es dedicaven a buscar fòssils i també a fer llenya, doncs en necessitaven cada dia per fer-se el menjar i per a escalfar-se abans d'anar a dormir.

Un dia que Salvadoret es va oblidar de dur el pa, l'enviaren a buscar-ne al mas de Quiquet i va tornar amb el pa i una gran llebre, que menjaren tots plegats; aquella nit Salvadoret es va quedar a dormir amb ells a la cova.

L'estada als Ports durà fins a meitat d'agost.

Quan més tard Picasso dirà «Tot el que sé, ho he après a Horta», ens fa pensar que una primera part d'aquest saber el va aprendre al Port; descobrint la vertadera natura, vivint primitivament, aprenent a encendre un foc, a fer-se el menjar, a utilitzar el ganivet que portava, tant per tallar branques, per pelar patates, com per menjar. Aquest ganivet el va guardar tota la vida; com va guardar també el record d'aquells paisatges i d'aquella gent d'Horta, que ja no oblidaria mai més.

Bibliografia

J. Palau i Fabre: *Picasso i Catalunya*

J. Palau i Fabre: *Picasso vivent...*

Mas de Quiquet.

Joan Navarro